

Nr 207.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om grunderna för avlöning av viss personal tillhörande det allmänna luftskyddet; given Stockholms slott den 5 april 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om grunderna för avlöning av viss personal tillhörande det allmänna luftskyddet.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Förslag
till
Förordning
om grunderna för avlöning av viss personal tillhörande det allmänna
luftskyddet.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Länsstyrelse skall efter hörande av vederbörande luftskyddschefer i överensstämmelse med vad i denna förordning stadgas fastställa avlöningsreglemente för annan personal vid det allmänna luftskyddet än sådan, som enligt 9 § lagen om förfoganderätt för luftskyddets behov ställes till förfogande av kommun. Där på grund av lokala förhållanden så finnes påkallat, må särskilda bestämmelser utfärdas för olika delar av länet.

Med luftskyddstjänstgöring avses i denna förordning såväl luftskyddstjänst, varom förmäles i 10 § lagen om förfoganderätt för luftskyddets behov, som arbete för luftskyddet, varom stadgas i 11 § samma lag.

2 §.

För personal, som under en tid av minst tre dagar i följd fullgör luftskyddstjänstgöring, må, där ej nedan annorlunda stadgas, lönen för dag (*daglön*) högst bestämmas i ortsgrupp I till fyra kronor, i ortsgrupp II till fem kronor och i ortsgrupp III till sex kronor med tillägg av en krona 25 öre för familjemedlem, som fyllt sexton år, och 80 öre för annan familjemedlem. I fråga om kommunernas hänförande till ortsgrupp skall tillämpas den enligt lagen om folkpensionering verkställda indelningen.

Den enligt första stycket bestämda daglönen må för person, som innehar befälsställning eller särskild kompetens för viss luftskyddstjänst, höjas med högst fyrtio procent.

Har tjänstgöringen viss kalendermånad varit förlagd å sådan tid och varit av den beskaffenhet, att den tjänstgörande under minst halva antalet tjänstgöringsdagar skäligen bör hava kunnat fullgöra sitt ordinarie arbete, skall den enligt denna paragraf bestämda daglönen för nämnda tjänstgöringsdagar utgå med allenast halva beloppet.

Såsom familjemedlemmar i förhållande till den, som fullgör luftskyddstjänst, räknas:

a) make, barn, adoptivbarn samt fränskild make, envar under förutsättning att den tjänstgörande är underhållsskyldig gentemot vederbörande och vid tiden för luftskyddstillståndets inträde i väsentlig mån bidrog till dennes underhåll;

b) föräldrar, adoptant, makes barn och makes adoptivbarn, envar under de förutsättningar, som angivas under a), och under förutsättning tillika, att den tjänstgörande vid tiden för luftskyddstillståndets inträde sammanbodde med vederbörande; samt

c) husföreståndarinna under förutsättning att den tjänstgörande sammanbor med egna eller hustrus barn eller adoptivbarn under sexton år samt, därest han sammanbor jämväl med hustru, att hustrun är oförmögen till arbete.

3 §.

Har person till följd av sådan luftskyddstjänstgöring, som i 2 § sägs, gått miste om inkomst till belopp, som överstiger den honom jämlikt nämnda paragraf tillkommande lönen, utgår under två månader från luftskyddstjänstgöringens början ersättning för den av tjänstgöringen föranledda inkomstminskningen med det belopp, vartill luftskyddschef finner minskningen hava uppgått, dock med högst hälften av den enligt 2 § utgående lönen. Konungen äger förordna, att sådan ersättning må utgå under längre tid än två månader.

4 §.

Lider den, som tagits i anspråk för ständig luftskyddstjänstgöring tills vidare, på grund härav sådan minskning i sina inkomster, att han icke förmår bestrida utgifterna för sin bostad, må länsstyrelse på därom gjord ansökan tillerkänna honom skäligt bostadsbidrag. Bidraget må icke överstiga hyresvärdet för den bostad, som den tjänstgörande innehade vid tjänstgöringens början, däri inbegripet kostnad för bostadens förseende med värme.

5 §.

Vid tjänstgöring under kortare tid än i 2 § sägs utgår med nedan stadgade undantag *timlön* med en tiondel av daglönen för icke familjeförsörjare, dock högst för en tjänstgöringstid av tolv timmar under samma dygn.

Timlön utgår allenast för tjänstgöring, som omfattat minst två timmar av ett dygn. Är fråga om sådant arbete för luftskyddet, som avses i 11 § lagen om förfoganderätt för luftskyddets behov, utgår ersättning allenast för arbete under tid, då vederbörande eljest skulle hava utfört förvärsarbete.

6 §.

För den, som in natura erhåller erforderlig förplägnad, minskas daglönen med två kronor.

7 §.

För person under aderton år äger luftskyddschef bestämma lägre lönebelopp än de i 2 och 5 §§ angivna samt lägre avdrag än i 6 § stadgas för förplägnad in natura.

8 §.

Vid tjänstgöring enligt 2 § uppbäres full daglön för begynnelse- och slutdagarna, därest tjänstgöringen å dessa dagar uppgått till minst hälften av den eljest brukliga tjänstgöringstiden för dag, och eljest halv daglön.

Vid tjänstgöring, för vilken timlön utgår, räknas dygnet från klockan sex. I tjänstgöringstiden inräknas den tid, som skäligen åtgår för färd till eller från tjänstgöringsplatsen. Vid brutet timantal räknas allenast tid, som omfattat minst halv timme. För sistnämnda tid utgår hel timlön.

9 §.

Lön, ersättning för mistad inkomst och bostadsbidrag utbetalas i efterskott.

10 §.

Den, som tagits i anspråk för ständigt luftskyddstjänstgöring tills vidare, äger vid tjänstledighet av anledning, som i 14 § civila avlöningsreglementet sägs, under en tid av två månader åtnjuta full lön ävensom i förekommande fall ersättning för mistad inkomst och bostadsbidrag. Under tjänstledighet för annan sjukdom än sådan, som i nämnda paragraf avses, må under samma tid utgå belopp, motsvarande tre fjärdedelar av nyssnämnda förmåner.

11 §.

Över luftskyddschefs beslut i ärende, som avses i denna förordning, må besvär anföras hos länsstyrelsen inom tjugu dagar från det klaganden erhållit del av beslutet.

Beslut, som enligt denna förordning meddelats av länsstyrelse, må överklagas hos Konungen inom tid, som i allmänhet är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

12 §.

De anvisningar, som finnas erforderliga för tillämpning av denna förordning, meddelas av luftskyddsinspektionen.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 5 april 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGGUIST, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med chefen för försvarsdepartementet samt tillförordnade chefen för finansdepartementet, statsrådet Quensel, anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, *fråga om avlöningsbestämmelser för viss luftskyddspersonal* samt anför:

Sociala försvarsberedskapskommittén¹ har i sitt den 22 december 1939 dagtecknade, såsom del II betecknade betänkande (statens offentliga utredningar 1939: 45) till behandling upptagit, bland annat, frågan om avlöningsbestämmelser för viss luftskyddspersonal samt därutinnan framlagt förslag till förordning angående grunderna för avlöning av viss personal tillhörande det allmänna luftskyddet. Över förslaget, vilket torde få såsom bilaga fogas vid statsrådsprotokollet, ha efter remiss yttranden avgivits av riksvärderingsnämnden, medicinalstyrelsen, socialstyrelsen, luftskyddsinspektionen, statens arbetsmarknadskommission, statskontoret, kammarrätten, allmänna lönenämnden, skolöverstyrelsen, samtliga länsstyrelser, överexekutorerna i Göteborg och Malmö, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska landstingsförbundet, svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, stadsfullmäktige i Stockholm, Göteborg och Malmö samt Frustuna och Söderbärke kommuner. Åtskilliga länsstyrelser ha överlämnat av dem infordrade yttranden från olika myndigheter inom länet, såsom luftskyddsmyndigheter, drätselkamrar, fattigvårds- och andra kommunala myndigheter, överexekutorer m. fl.

Trosa—Vagnhärads och Leksands kommuner ävensom Nora landskommun ha beretts tillfälle att avgiva yttrande över förslaget men icke begagnat sig därav.

Gällande bestämmelser om personalrekryteringen för luftskyddets behov.

Frågan om personalrekryteringen för det civila luftskyddets behov regleras i 9—13 §§ lagen den 31 mars 1938 (nr 90) om förfoganderätt för luftskyddets behov.

¹ Kommittén utgöres av landshövdingen A. N. Thomson, tillika ordförande, direktören A. T. N. Gabrielsson, docenten E. W. Håstad, ledamöterna av riksdagens andra kammare fru Elsa Johansson, N. I. Johansson och J. A. L. Persson samt byråinspektören S. A. Skogh.

Enligt 9 § nämnda lag är kommun pliktig att i enlighet med planerna för luftskyddet på anfordran av länsstyrelsen ställa kommunala kårer ävensom annan hos kommunen anställd personal till förfogande för luftskyddstjänst; dock är kommunen icke skyldig att för något slag av luftskyddstjänst tillhandahålla större personal än som, då luftskyddstillstånd inträdde, var anställd inom vederbörande kår eller annan mot luftskyddstjänsten svarande gren av kommunens förvaltning. För fullgörande av vad sålunda åligger kommunen utgår icke ersättning. Anförda bestämmelser äro ett uttryck för den principen, att kommunerna under krig böra bekosta redan befintliga organs och personalstyrkors verksamhet i luftskyddets tjänst.

I 10 § luftskyddsförfogandelagen stadgas vidare, att länsstyrelsen äger uttaga erforderlig personal för att fullgöra luftskyddstjänst. Därvid må icke uttagas män under aderton eller över sextio år eller kvinnor, såvida de icke frivilligt åtaga sig den tjänstgöring, varom är fråga, eller ock behovet av personal icke annorledes kan på tillfredsställande sätt fyllas. Luftskyddstjänst omfattar enligt 2 § luftskyddskungörelsen den 10 juni 1938 (nr 307) luftskyddets ledning, ordningstjänst, brandtjänst, reparationstjänst, röjningstjänst samt gasskydds- och sjukvårdstjänst.

Jämlikt 11 § luftskyddsförfogandelagen äger länsstyrelsen för tillfälligt utförande av arbete för luftskyddet, som är av synnerligen brådskande art och ej är att hänföra till luftskyddstjänst, uttaga varje för sådant arbete lämpad person.

Enligt 12 § samma lag gäller om ersättning till uttagen personal vad därom framdeles kan bli bestämt.

I 12 och 13 §§ luftskyddsförfogandelagen äro vidare bestämmelser meddelade om skyldighet att inställa sig hos länsstyrelse eller annan myndighet i och för personaluttagning och — för den som uttagits — att i avseende å tjänsten eller arbetet ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som meddelas av länsstyrelse, luftskyddschef m. fl., ävensom om hämtning genom polismyndighets försorg av den, som utebliver utan anmält laga förfall eller avviker från tjänstgöring eller arbete, vartill han uttagits, eller från förrättning, vid vilken han ålagts inställa sig.

I motiveringen till motsvarande bestämmelser i civila luftskyddsutredningens betänkande (statens offentliga utredningar 1936: 57) framhöll utredningen — i anledning av stadgandet att beträffande ersättning till uttagen personal skulle gälla vad därom framdeles kunde bli bestämt — att förslag till bestämmelser i detta hänseende torde böra utarbetas i fredstid, så att de vid behov kunde omedelbart förläggas riksdagen. Utredningen anförde vidare, att avlöningsbestämmelserna huvudsakligen torde få avseende å sådan för det allmänna luftskyddet erforderlig personal, som erfordrades utöver den kommunalanställda personalen. Den aktiva personalen inom industriluftskyddet och det enskilda luftskyddet syntes — i allt fall som regel — icke böra avlönas av statsmedel. I fråga om skyldigheten att för luftskyddet utföra sådant arbete, som ej vore att hänföra till luftskyddstjänst, framhöll utredningen, att den tänkt sig, att någon ersättning för arbetet

som regel icke skulle utgå. Detta förutsatte dock, att arbetet för den uttagna personalen ordnades så, att envar vid sidan av luftskyddsarbetet nödortfigt kunde fullgöra sitt vanliga arbete. Viss yrkeskunnig personal kunde dock enligt utredningen behöva tagas i anspråk i sådan utsträckning, att ersättning i någon form måste utgå för arbetet. Denna omständighet torde enligt utredningen böra beaktas vid utarbetande av bestämmelserna angående ersättning åt personal, som toges i anspråk för luftskyddet.

I proposition med förslag till lag om förfoganderätt för luftskyddets behov (1937: 4, sid. 32), vilken bifallits av riksdagen, uttalade föredragande departementschefen, att de av civila luftskyddsutredningen i nu nämnda hänseende angivna riktlinjerna i stort sett torde kunna följas.

Bestämmelser rörande för luftskyddets behov uttagen personal finnas jämväl i 25 § luftskyddskungörelsen. Enligt nämnda paragraf må till luftskyddstjänst icke uttagas någon, som inkallats till tjänstgöring vid krigsmakten. Den, som på grund av annan civil tjänstgöring än luftskyddstjänst enligt uppskovskungörelsen är berättigad till uppskov med inställelse till värnpliktstjänstgöring vid mobilisering eller utför sådant arbete, att han, därest han varit värnpliktig, bort erhålla dylikt uppskov, må icke utan medgivande av chefen för verk eller företag, varest han är anställd, uttagas till annan luftskyddstjänst än sådan, som avser verket eller företaget. Till tjänstgöring vid det allmänna luftskyddet må icke tvångsvis uttagas annan än svensk medborgare. Till arbete, som avses i 11 § luftskydds förfogandelagen, må icke uttagas någon, som inkallats till tjänstgöring vid krigsmakten eller eljest utför arbete av betydelse för försvarsberedskapen.

Principspörsmål beträffande luftskyddspersonalens avlöning.

Kommitténs förslag.

Efter en redogörelse för de bestämmelser, som gälla i fråga om uttagning av personal för luftskyddets behov, fastslår kommittén, att den egentliga uppgift, som föreligger för densamma, är att utreda frågan om avlöning av sådan personal vid det allmänna luftskyddet, som icke ställes till förfogande av kommun (den s. k. förstärkningspersonalen) och om bidrag åt sådan personals familjer. Kommittén berör emellertid jämväl frågan om ersättning åt personal för industriluftskyddet och det enskilda luftskyddet samt yttrar härom följande:

Luftskyddstjänsten vid industrier avser dels att skydda företagens egendom och vidmakthålla driften (brandtjänst, reparationstjänst, röjningstjänst) och dels att skydda och hjälpa företagens personal (ordningstjänst, sjukvårdstjänst, gasskyddstjänst). I förstnämnda hänseende bör det självfallet ankomma på företagens ägare att avlöna erforderlig personal, t. ex. för brandvakt under tid, då arbetet ligger nere. I senare hänseendet synes det vara en naturlig åtgärd av självbevärelse och solidaritet, att företagens anställda utan särskild ersättning fullgöra de olika tjänsteuppgifterna och härför skaffa sig utbildning.

Fråga om ersättning för tjänst vid det enskilda luftskyddet synes rimligen

endast kunna uppkomma för det teoretiskt tänkbara fall, att med uttagningen till tjänstgöring förenades sådana villkor i fråga om uppehåll inom fastigheten, att vederbörande bleve oförmögen att fullgöra sitt förvärvsarbete. En sådan situation är emellertid oförenlig med luftskyddslagstiftningens grunder och främmande för luftskyddets organisation. I detta avseende må hänvisas till ett uttalande av chefen för socialdepartementet till statsrådsprotokollet den 10 november 1939 i samband med remiss till lagrådet av förslag till lag om tjänsteplikt (prop. 1939: 92). Statsrådet har här framhållit, att uttagningen till luftskyddstjänst av naturliga skäl måste begränsa sig till dem, som vid uttagningstillfället av andra skäl uppehölle sig inom det område, där tjänstgöringen skulle fullgöras, sålunda de, som där hade sin dagliga verksamhet eller sin bostad. En skyldighet för en person att fullgöra luftskyddstjänst på långt avstånd från sin arbetsplats eller bostad hade tydligen intet praktiskt värde. Å andra sidan kunde det i regel icke bliva fråga om att hindra en person att ändra arbetsplats eller bostad av det skälet, att han på den hittillsvarande uppehållsorten uttagits till luftskyddstjänst; skedde flyttning, måste uttagningen kompletteras bland dem, som funnes kvar å platsen.

Såvitt kommittén har sig bekant, torde icke från något håll ha ifrågasatts, att staten skulle ha skyldighet att avlöna industriluftskyddets och det enskilda luftskyddets personal.

Beträffande frågan efter vilka riktlinjer avlöningsbestämmelser för luftskyddspersonal böra utformas erinrar kommittén, att det för avlöning av personal, som tvångsvis tages i anspråk av hänsyn till rikets försvar, detta ord taget i vidsträcktaste bemärkelse, förefinnas två principiellt skilda lönesystem, vilka kommittén för erhållande av en kort beteckning benämner krigslönesystemet och fredslönesystemet. Med krigslönesystemet avser kommittén den metod, efter vilken värnpliktiga avlönas, d. v. s. för den värnpliktige själv naturaunderhåll och ett penningbidrag (terminslön) för bestriktande av smärre personliga utgifter och för den värnpliktiges familj ett familjebidrag helt eller delvis efter behovsprövning. Med fredslönesystemet avses åter de principer, som eljest tillämpas vid anställande av arbetskraft, d. v. s. en lön, som utgår i stort sett oberoende av löntagarens försörjningskyldighet, för tjänstemän enligt lönereglementen eller enskilda anställningsavtal och för andra arbetstagare enligt enskilda och därjämte i största utsträckning kollektiva arbetsavtal.

Kommittén yttrar rörande dessa båda lönesystem följande:

Krigslönesystemet har kommit till uttryck i krigsavlöningsreglementet och tillämpas beträffande militär personal, som fullgör krigstjänstgöring.

Fredslönesystemet är enligt 3 § 2 mom. krigsavlöningsreglementet avsett att tillämpas för det fall, att under mobilisering värnpliktig beordras att fullgöra honom åliggande krigstjänstgöring vid någon statens anstalt eller vid industri eller annat företag, som drives för statens räkning. Beträffande sådan värnpliktig skall nämligen, där ej Kungl. Maj:t eller, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, särskild myndighet annorlunda förordnar, tillämpas vad som gäller i fråga om avlöning för den vid anstalten eller företaget i övrigt anställda personalen i motsvarande befattning. Fredslönesystemet är vidare enligt förut nämnda förslag till lag om tjänsteplikt avsett att i huvudsak tillämpas i fråga om sådan tjänsteplikt, som skulle kunna åläggas enligt

nämnda lag. Sålunda stadgas i 25 §, att villkoren för tjänstepliktigs anställning hos staten som tjänstepliktberättigad arbetsgivare skola, i den mån för statstjänst eljest gällande föreskrifter icke äro tillämpliga, bestämmas enligt de grunder, som fastställas av Konungen, och att därvid, såvitt särskilda förhållanden ej annat föränleda, i huvudsak böra följas bestämmelser, som eljest gälla för statlig tjänst av sådant slag. Villkoren för tjänstepliktigs anställning hos annan arbetsgivare fastställas enligt 27 §, där ej kollektivavtal gäller, av en särskild nämnd eller i visst fall av Konungen, och därvid skola, med nyssnämnda reservation för särskilda förhållanden, följas villkor, som i betydande utsträckning tillämpas på arbetsplatsen eller eljest inom näringen. Undantag från fredslöneprincipen kan däremot enligt 26 § i lagförslaget göras vid förordnande av tjänsteplikt för ungdom (i åldern 16—19 år), i det att Konungen därvid äger fastställa likformiga anställningsvillkor för alla tjänstepliktiga. I motiven till sistnämnda stadgande har framhållits, att ett praktiskt fall för dess användning vore ett uppbåd i stort antal för att under en kort tid utföra brådskande arbeten, t. ex. i jordbruket, för vissa transporter och dylikt. I sådana fall — de enda vid tjänsteplikt förekommande, som erbjöde större likhet med en värnpliktsinkallelse — kunde det vara såväl principiellt berättigat som med hänsyn till de förhållanden, varunder arbetet utfördes, och till arbetstagarnas kvalifikationer praktiskt lämpligt, att Kungl. Maj:t i förordnandet om arbetsplikt fastställde arbetsvillkoren. I sådant fall skulle alltså, i motsats till regelfallet, avtal icke gälla.

Kommittén framhåller, att ett ståndpunkttagande till frågan om luftskyddspersonalens avlönande försvåras därigenom, att man omöjligen kan på förhand beräkna, i vilken utsträckning luftskyddspersonalen kommer att tagas i anspråk. Man måste, säger kommittén, räkna med alla de stadier, som kunna ligga mellan en beredskapssituation vid krigsfara och en oinskränkt luftkrigföring från en fientlig makts sida. I det förra fallet behövde det allmänna luftskyddets för luftskyddstjänst avsedda personal måhända tagas i anspråk endast för övningar; på den till luftskyddsarbete uttagna personalens arbetskapacitet kunde däremot ställas stora anspråk. Under ett krig kunde de allmänna luftskyddsavdelningarna ställas inför oerhört omfattande arbetsuppgifter.

Kommittén förordar för sin del tillämpning i princip av krigslönesystemet å det allmänna luftskyddets förstärkningspersonal. Till stöd för detta ståndpunkttagande anför kommittén:

Då det gäller att avgöra, huruvida det ena eller andra lönesystemet är att föredraga, torde till en början vara klart, att krigslönesystemet icke utan vidare kan tillämpas på luftskyddspersonalen. Man kan nämligen icke räkna med att staten annat än undantagsvis — t. ex. i fråga om kasernerad brandpersonal — kan tillhandahålla naturaförmåner, som någotsånär svara mot vad en värnpliktig under krigstjänstgöring får åtnjuta. Skall krigslönesystemet tillämpas, måste det sålunda ske med den modifikation, att naturaförmånerna evalveras i penningar. Därvid kan man icke räkna med de låga priser, vilka staten vid massanskaffning av förnödenheter kan åsätta naturaförmånerna, utan man måste taga hänsyn till vad det kan kosta för varje enskild att själv skaffa sig motsvarande förmåner. Den »krigslön» som erhålles efter en dylik beräkningsgrund kommer givetvis att avsevärt överstiga den kontanta lön, som enligt krigsavlöningsreglementet utgår till värnpliktigt manskap. Skillnaden i lönenivå mellan ett sålunda modifierat krigs-

lönesystem och fredslönesystemet blir därför icke så påfallande. Tydligt är dock, att det för staten måste ställa sig avsevärt billigare att tillämpa förstnämnda system än att betala luftskyddets förstärkningspersonal såsom extra poliskonstaplar eller brandmän eller enligt gällande kommunalarbetareavtal. Denna synpunkt — ehuru betydelsefull med hänsyn till de anspråk, som vid krig eller krigsfara ställas på statskassan — kan dock icke få vara ensamt avgörande. En annan synpunkt, som härvidlag väger ännu tyngre, är luftskyddstjänstepliktens karaktär av allmän medborgerlig skyldighet att hjälpa samhället i ett farofyllt läge, då det med fog kan krävas personliga uppoffringar av den till luftskyddstjänst uttagne, lika väl som av en värnpliktig. Enligt kommitténs åsikt står luftskyddstjänsten principiellt den allmänna värnplikten närmare än sådan civil tjänsteplikt, som avses i förslaget till tjänstepliktslag. Det huvudsakliga föremålet för tjänsteplikt av sistnämnda slag är nämligen, liksom för sådan, i det föregående omnämnd tjänstgöring vid statens industrier m. m., som avses i 3 § 2 mom. krigsavlöningsreglementet, produktiv verksamhet. På grund av vad sålunda anförts vill kommittén i princip förorda, att det allmänna luftskyddets förstärkningspersonal avlönas enligt krigslönesystemet, modifierat dels på sätt förut antytts genom naturaförmånernas omräkning i penningar och dels på det sätt, att vissa krav ställas på medborgarna utan att någon ersättning ifrågakommer. Grundlönen bör med tillämpning härav icke sättas högre, än som anses påkallat för att trygga den tjänstgörandes och hans familjs uppehälle. Åt personer i befälsställning eller med specialistkompetens bör ett något förhöjt belopp kunna utgå.

Kommittén har vidare framhållit, att, då någon erfarenhet att bygga på i fråga om luftskyddspersonalens avlöning icke funnes, kommittén icke vågade antaga, att dess förslag utgjorde någon definitiv lösning av frågan, och att kommittén därför funne det vara av särskild vikt, att icke från början en lönenivå tillskapades, som sedan kunde visa sig vara av statsfinansiella skäl ohållbar.

Yttranden.

Kommitténs ståndpunkt att begränsa de föreslagna avlöningsbestämmelserna till att avse den s. k. förstärkningspersonalen har i princip icke mött erinran i remissyttrandena.

Beträffande frågan om krigslönesystemets tillämpbarhet i förevarande fall anför *förste ställföreträdande luftskyddschefen i Stockholm*:

Till stöd för att tillämpa ett modifierat s. k. krigslönesystem har åberopats dels de lägre kostnaderna för det allmänna och dels luftskyddstjänstens karaktär av allmän medborgerlig skyldighet att hjälpa samhället i ett farofyllt läge, i vilket den tjänstgörande är jämställd med en värnpliktig. En omständighet, som är ägnad att betaga sistnämnda jämförelse dess verkan, ligger emellertid däri, att luftskyddstjänstgöringen icke såsom värnplikten drabbar alla lika. Behovet av aktiv luftskyddspersonal är i förhållande till folkmängden ringa. Luftskyddstjänsten kan icke utföras utan ett visst mått av utbildning och denna i sin tur kan i fredstid endast bibringas den, som frivilligt ställer sig till förfogande. Krigslönesystemet — med dess gentemot familjen tillämpade försörjningsprincip — föranleder, överförd å luftskyddstjänsten, därtill, att den aktiva luftskyddspersonalen får underkasta sig och sina familjer i stort sett samma ekonomiska uppoffringar som de värnpliktige. Medan dessa uppoffringar åläggas de värn-

pliktige i gemen och utan åtskillnad, drabbas i luftskyddstjänsten endast ett fåtal och just det fåtal, som genom frivillig anslutning till det allmänna luftskyddet medverkat till, att en personalorganisation av kött och blod överhuvudtaget kunnat komma till stånd.

Nu nämnda yttrande har *stadskollegiet i Stockholm* i sitt yttrande förklarat sig åberopa.

I övriga yttranden göras icke några principiella uttalanden i nu berörda fråga. I några yttranden förekomma emellertid yrkanden om höjningar av de utav kommittén föreslagna avlöningsbeloppen utan att därav dock framgår, huruvida ett frångående av krigslönesystemets principer förordas.

Då man har att taga ställning till frågan efter vilka grunder avlöningsbestämmelserna för den jämlikt 10 och 11 §§ luftskyddsförfogandelagen uttagna personalen böra uppbyggas, saknas möjlighet att åberopa några tidigare likartade fall, där de träffade avgörandena kunde göras direkt tillämpliga på luftskyddspersonalen. Kommittén har för sin del betonat luftskyddstjänstepliktens karaktär av allmän medborgerlig skyldighet att hjälpa samhället i ett farofyllt läge, då det med fog kunde krävas personliga uppoffringar av de till luftskyddstjänst uttagna lika väl som av de värnpliktiga. Såsom stöd för sin ståndpunkt att luftskyddstjänsten principiellt stode den allmänna värnplikten närmare än civil tjänsteplikt enligt lagen om tjänsteplikt har kommittén pekat på det förhållandet, att sistnämnda slag av tjänsteplikt avsåge produktiv verksamhet.

*Departements
chefen.*

Det synes mig dock vara av nöden att vid övervägandena i denna fråga jämväl beakta vissa med luftskyddstjänsteplikten sammanhängande omständigheter, vilka icke äga sin motsvarighet i fråga om den allmänna värnplikten.

Då man för de värnpliktigas del avvisat tanken på att söka anknytning till de för civilt arbete vanliga lönevillkoren, torde denna ståndpunkt ha förestavats främst av praktiska och ekonomiska skäl. Men till stöd för ståndpunkten kan ock anföras, att värnplikten drabbar så stora medborgargrupper, att den ekonomiska börda tillämpningen av krigslönesystemet lägger på den enskilde i viss mån kan sägas falla på medborgarna i gemen. I fråga om dem, som uttagas till luftskyddstjänst, är emellertid förhållandet ett annat. Vid uttagandet av personal ifrågakomma i första hand icke krigstjänstskyldiga. Bland dessa sker — med hänsyn till att uttagningen behöver avse allenast ett jämförelsevis begränsat antal — ett urval, därvid hänsyn tas till vissa personers eller persongrupperns särskilda förutsättningar för de olika tjänstegrenarna. I stor utsträckning torde de personer komma att uttagas, som före luftskyddstillståndets inträde underkastat sig en frivillig utbildning till luftskyddstjänst. Dessa personer, vilka otvivelaktigt göra samhället en betydande tjänst genom att frivilligt utbilda sig, skulle med all sannolikhet komma att få bära huvudparten av de ekonomiska uppoffringar en lågt avlönad luftskyddstjänst innebär. Detta kan knappast anses vara skäligt. Avlöningsbestämmelserna för luftskyddspersonal böra enligt

min mening icke utformas så, att intresset för frivillig medverkan i luftskyddets tjänst därigenom kommer att avmattas.

Av den förut lämnade redogörelsen framgår, att kommun är pliktig att ställa kommunala kårer ävensom annan hos kommunen anställd personal till förfogande för luftskyddstjänst. Kommunen är dock icke skyldig att för något slag av luftskyddstjänst tillhandahålla större personal än som, då luftskyddstillstånd inträdde, var anställd inom vederbörande kår eller annan mot luftskyddstjänsten svarande gren av kommunens förvaltning. Beträffande flera av luftskyddets tjänstegrenar, såsom ordningshållningstjänsten, brandtjänsten och sjukvårdstjänsten, kan man därför såsom normalt förekommande räkna med att personalen kommer att utgöras dels av kommunalanställda, som ställts till förfogande av kommunen, dels ock av personer, vilka uttagits jämlikt 10 § luftskyddsförfogandelagen och avlönas av statsmedel. Den förra personalgruppen kommer att ha kvar sina avlöningsförmåner enligt reglemente eller avtal med kommunen. Av två i luftskyddet tjänstgörande personer, vilka utföra samma syssla, kan sålunda den ene få uppbära avlöning enligt samma grunder som under fredstid gällde för honom, medan den andre är för egen del hänvisad till en delvis allenast efter behovsprövning utgående knapp kontantlön och för familjens del till särskilda familjebidrag. Det må påpekas, att vid krig ett liknande problem uppkommer med avseende å de värnpliktiga, som tagas i anspråk för krigsindustrin; enligt 3 § 2. krigsavlöningsreglementet skall emellertid beträffande värnpliktig, som beordras att fullgöra honom åliggande krigstjänstgöring vid någon statens anstalt eller vid industri eller annat företag, som drives för statens räkning, tillämpas vad som gäller i fråga om avlöning för den vid anstalten eller företaget i övrigt anställda personalen i motsvarande befattning, där ej Kungl. Maj:t eller, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, särskild myndighet annorlunda förordnar.

Mot tillämpning å den statligt avlönade luftskyddspersonalen av ett lönesystem, där lönen utmätas i ungefärlig överensstämmelse med vad motsvarande tjänstemän eller arbetare uppbära, kunna å andra sidan invändningar ock göras. Frågans betydelse ur statsfinansiell synpunkt har av kommittén med skäl framhållits. I fråga om den personal, som fullgör exempelvis ordningshållnings- eller brandtjänst, synes kunna ligga nära till hands att söka anknytning till de för den kommunala luftskyddspersonalen gällande villkoren. Emellertid förete lönevillkoren för kommunalanställd personal i olika kommuner sådana växlingar, att någon direkt anknytning till dem icke torde kunna ifrågakomma. Vad vidare angår luftskyddspersonalen inom sådana tjänstegrenar, där kommunalanställd personal icke ställts till förfogande, torde förutsättningar för en för samtliga orter gällande lönegradering av nämnda personal saknas av det skälet, att planerna icke torde överallt åga den härför erforderliga fastheten.

Här antydda överväganden rörande utformningen av avlöningsbestämmelserna för luftskyddspersonalen ha lett mig till den slutsatsen, att lönerna icke böra utmätas under direkt hänsynstagande till den allmänna arbets-

marknaden, men att väsentliga modifikationer i kommittéförslaget äro påkallade. Den huvudsakliga innebörden av dessa modifikationer är, dels att den luftskyddspersonal, som uttages till ej allenast tillfällig luftskyddstjänst, i viss utsträckning erhåller kompensation för den inkomstminskning, som fullgörandet av luftskyddstjänst medför, dels ock att vid lönebeloppens fastställande icke i något fall hänsyn toges till huruvida beloppen äro för vederbörandes bärning erforderliga. Jag har därför låtit verkställa en överarbetning av kommittéförslaget.

Enligt nu gällande anordning inträder skyldighet att fullgöra luftskyddstjänst först vid luftskyddstillstånd. Innan luftskyddstillstånd inträder, sker sålunda utbildning för luftskyddstjänst allenast efter frivilligt åtagande. Vål är det ur flera synpunkter värdefullt att härvidlag kunna bygga uteslutande på frivillighetens grund. Men systemet har å andra sidan också visat sig förenat med ej oväsentliga nackdelar. Jag har därför under övervägande att låta utreda frågan, huruvida tjänsteplikt för luftskyddets behov bör kunna åläggas utan att luftskyddstillstånd är rådande. Skulle sådan utvidgad tjänsteplikt införas, kommer sannolikt såsom följd därav avlöningsfrågan för luftskyddspersonalen i delvis nytt läge. Nämnda fråga får i så fall tagas under förnyat övervägande.

Jag övergår här efter till att redogöra för departementsförslaget. I samband härmed skall redogörelse jämväl lämnas för innehållet i avgivna yttranden. I den mån viss remissmyndighets ståndpunkt icke redovisats i sistnämnda redogörelse, innefattar myndighetens remissyttrande ett utan närmare motivering lämnat tillstyrkande av förslaget.

Speciell motivering.

1 §.

Denna paragraf motsvarar paragrafen med samma nummerbeteckning i kommitténs förslag.

Kommittén har anfört, att de vitt skilda förhållanden, som rådde inom olika luftskyddsarter, bibragt kommittén den uppfattningen, att den lämpligaste utvägen vore, att vissa allmänna grunder för luftskyddspersonalens avlöning, innefattande löne maxima, fastställdes av statsmakterna, och att länsstyrelserna på grundval av dessa fastställde lokala avlöningsreglementen, ett eller flera för varje län.

I sitt yttrande över kommittéförslaget har *luftskyddschefen i Visby* framhållit, att ett avlöningsreglemente av ifrågavarande karaktär lämpligen syntes böra vara lika för hela riket, samt på grund därav ifrågasatt, om icke Kungl. Maj:t borde fastställa sådant reglemente för hela riket. *Länsstyrelsen i Gotlands län* har förklarat sig dela luftskyddschefens i Visby uppfattning om vikten av att en viss enhetlighet uppnåddes vid bestämmande av avlöning åt luftskyddspersonalen men samtidigt anfört, att, då förslaget till förordning

angående grunderna för avlöning åt personalen innehölle bestämmelser, som vore tillräckliga att förhindra alltför stora olikheter i lönernas storlek å skilda orter, det icke syntes kunna vara olägenheter förenade med att löne-reglementena fastställdes av länsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län påpekar, att i fråga om s. k. skyddsföremål — d. v. s. sådana utanför klassindelade luftskyddsarter belägna kraftstationer, industriföretag, gruvor, militära etablissemang, kommunikationsanläggningar och andra liknande anläggningar, för vilka luftskydd skall planläggas — luftskyddschef enligt luftskyddsinspektionens anvisningar (nr 1 sid. 6) skall i samråd med vederbörande anläggnings eller företags ledning pröva och avgöra, huruvida luftskyddsåtgärderna böra utsträckas att omfatta i skyddsföremålets omedelbara närhet varande bebyggelse. Länsstyrelsen finner det obilligt, att aktiv luftskyddspersonal, avsedd för skydd för denna bebyggelse och dess invånare, icke skulle kunna beredas ersättning. Enligt kommittéförslaget omfattade förordningens tillämpningsområde emellertid icke skyddsföremål.

Luftskyddsinspektionen framhåller, att spörsmålet om ersättning åt luftskyddspersonal torde bli aktuellt även å annan ort än luftskyddsart. Genom att militära förband förlades till vissa orter och genom förändringar av det strategiska läget kunde behovet av allmänt luftskydd uppstå även å sådana orter, som tidigare ur luftskyddssynpunkt ansetts vara av mindre betydelse. Det syntes därför icke lyckligt att inskränka ifrågavarande reglementen att gälla endast vissa luftskyddsarter. Föreskrifterna syntes i stället böra utformas så, att avlöningsbestämmelserna finge tillämpning inom sådan del av länet, där länsstyrelsen ansett allmänt luftskydd böra organiseras. Inspektionen ifrågasätter därjämte lämpligheten av att tillskapa ett flertal olika reglementen, teoretiskt sett lika många som antalet luftskyddsarter. Enligt inspektionens förmenande vore det fördelaktigare, om enhetliga bestämmelser kunde utfärdas för hela riket utan att större avseende fästes vid dyrortsgruppering och dylika frågor.

eparlements-
chefen. Mot den av kommittén förordade anordningen, enligt vilken länsstyrelserna skulle äga fastställa avlöningsreglementen på grundval av de utav statsmakterna bestämda normerna, har anförts, att den kunde medföra en icke önskvärd olikhet i de för olika orter gällande bestämmelserna. Enligt min uppfattning torde emellertid de vitt skilda förhållanden, som råda inom olika luftskyddsarter, kräva betydande möjligheter till variationer i avlöningsbestämmelserna. Såsom kommittén i annat sammanhang framhållit, sammanhänger därjämte utformningen av bestämmelserna nära med fastställandet av de befäls- och specialistkategorier, för vilka förhöjd lön må utgå. Jag ansluter mig därför till kommitténs förslag, men med den omformuleringen, att avlöningsreglementet såsom regel skall gälla icke för viss ort utan för hela länet och att olika bestämmelser för skilda länsdelar skola utfärdas endast då på grund av lokala förhållanden så finnes påkallat. Formuleringen är därjämte avsedd att tillgodose luftskyddsinspektionens önskemål, att av-

löningsbestämmelserna skola gälla även för personal som tjänstgör på ort, som icke är luftskyddsort.

I den mån luftskyddet vid s. k. skyddsföremål omfattar jämväl bebyggelsen närmast därintill, torde det i första hand vara avsett till skydd, ehuru indirekt, för själva skyddsföremålet. Jag finner därför ej anledning att vidga förordningens tillämpningsområde utöver den ram, som betecknas därav, att den allenast avser personal tillhörande det *allmänna* luftskyddet.

2 §.

I förevarande paragraf ha sammanförts de bestämmelser, som i kommittéförslaget återfinnas i 2 och 4 §§.

Kommittén har i motiveringen till 4 § anfört:

I förevarande paragraf meddelas bestämmelser om grunderna för avlöning av personal, som tages i anspråk för heltidstjänstgöring under minst tre dagar i följd. Sådan personal föreslås skola erhålla daglön. Maximibeloppen för denna har föreslagits i ortsgrupp I till 4 kronor, i ortsgrupp II till 5 kronor och i ortsgrupp III till 6 kronor med tillägg av en krona för familjemedlem över 16 år och 70 öre för annan familjemedlem. Grundbeloppen, 4, 5 respektive 6 kronor, äro så avvägda, att de inkludera ett belopp motsvarande en värnpliktigs krigslön och ytterligare ett belopp motsvarande den värnpliktiges naturaförmåner. Kommittén har ansett sistnämnda belopp böra tillmätas med tanke dels därpå, att det skall förslå till en ungkarl, som utför kroppsarbete och på grund av sina tjänstgöringsförhållanden kan nödgas intaga sina måltider å näringsställen, och dels därpå, att den tjänstepliktige är bunden av hyresavtal. Såsom av 8 § framgår har emellertid kommittén räknat med att beloppet kan vara otillräckligt för den, som har en något högre bostadsstandard än den normala. I fråga om familjetilläggens belopp har kommittén följt förslaget till familjebidragslag (4 §), dock med den modifikationen, att dyrortsgradering med hänsyn till grundbeloppens relativa storlek icke ansetts erforderlig.

Beträffande familjebegreppet har bibehållits den i 3 § familjebidragslagen föreslagna personkretsen. En viss jämkning har dock måst vidtagas i familjebegreppet, då man i förevarande bestämmelser måste räkna med att den tjänstgörande kan vara kvinna. Sålunda har såsom villkor för att hustru (make) samt barn och adoptivbarn under 16 år skola i förevaranda hänseende få räknas till familjen uppställts krav på underhållsskyldighet och faktisk försörjning på sätt föreskrivits i 3 § b) familjebidragslagen för där omnämnda familjemedlemmar. Därjämte har såsom förutsättning för att föräldrar, adoptant, makes barn och makes adoptivbarn skola anses såsom familjemedlemmar stadgats, att de vid tiden för luftskyddstillståndets inträde skola ha sammanbott med den tjänstgörande. Från familjekretsen hava slutligen undantagits personer, vilka åtnjuta utrymningshjälp.

Såsom tillåten förhöjning av lönen har för person i högre befälsställning föreslagits 40 procent, och motsvarande procental har för personer i lägre befälsställning eller med särskild kompetens för viss luftskyddstjänst angivits till 20. Då beloppen äro maximibelopp, kan en ytterligare differentiering efter organisatoriska förhållanden göras i de lokala reglementena. Kommittén förutsätter, att lönerna där fixeras för de särskilda befattningarna.

De av kommittén i dess 4 § fastställda lönebeloppen har givit anledning till uttalanden i några yttranden.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län uttalar, att den föreslagna avlöningen synes vara alltför lågt beräknad. Länsstyrelsen ifrågasätter dessutom, om det vore lämpligt att fixera avlöningen till visst belopp, särskilt med hänsyn till de förändringar i penningvärdet, som kunde tänkas inträffa. Enligt länsstyrelsens mening torde det vara lämpligare, att avlöningen utginge efter visst indextal eller efter viss procent av vederbörandes ordinarie löneförmåner.

Även *luftskyddsledaren i Sandvikens köping* ifrågasätter, huruvida icke avlöningen borde bindas vid ett indextal. I nämnde luftskyddsledares yttrande framhålles härjämte, att åtminstone i fråga om personal vid alarmeringscentral fordras så högt kvalificerat manskap, att detsamma måste rekryteras av i annat arbete varande kategorier. Då denna personal med säkerhet uppbär högre avlöning än den föreslagna, torde det få anses rimligt, att ersättningen åtminstone icke blir nämnvärt mindre.

Luftskyddschefen i Gävle anser den föreslagna avlöningen för manlig personal utan underhållsskyldighet vara för låg för att avtal i fredstid skulle kunna träffas om tjänstgöring vid luftskyddstillstånd. Sådana avtal syntes erforderliga för att ordna utbildningen redan i fredstid.

Luftskyddschefen i Eskilstuna framhåller, att man åtminstone i fråga om de s. k. A-orterna hade att förvänta, att personalen måste ligga i ständig beredskap, vilket komme att medföra avsevärt intrång i dess vanliga förvärvsarbete. Personalen bleve då för sin försörjning beroende av den ersättning den kunde erhålla för utfört arbete i det allmänna luftskyddet. Den föreslagna ersättningen vore icke hög, men med en lämpligt ordnad tjänstgöringslista torde enligt luftskyddschefens mening personalen förväntas i viss grad kunna fullgöra sitt vanliga arbete.

Luftskyddschefen i Örebro föreslår en daglön för befäl av tio kronor och för övrig personal av åtta kronor med rätt för länsstyrelse att i särskilda fall, där det anses påkallat, tilldela vederbörande en tilläggsersättning av två kronor för dag.

Luftskyddsnämnden i Stockholm finner det synnerligen viktigt, att luftskyddspersonalens avlöning, som enligt förslaget förefaller alltför låg, avväges så, att den del av personalen, som är anställd i enskild tjänst, vid tjänstgöring inom luftskyddet icke ställes sämre än den del, som är anställd i offentlig tjänst och på grund därav garanterad oförändrade löneförmåner.

Vice brandchefen i Stockholm uttalar den uppfattningen, att den personal, som helt engageras för luftskyddet och sålunda tages från sin borgerliga sysselsättning och därmed frånryckes sin på förvärvsarbetet grundade bärning, bör avlönas enligt gällande avlöningsreglemente för motsvarande befattning i statens tjänst.

Förste ställföreträdande luftskyddschefen i Stockholm omnämner i sitt yttrande — vilket, såsom förut nämnts, återopats av *stadskollegiet i Stockholm* — att erfarenheterna från planlägningsarbetet inom Stockholms luftskyddsområde givit vid handen, att personaluttagningen för luftskyddstjänsten i Stockholm lämpligast bör ske efter huvudsakligen tre olika vägar, nämligen dels genom heltidsanställning av personal, dels genom uttagning av personal

till piketttjänstgöring, dels ock genom att tillfälligt taga i anspråk personal i samband med luftanfall.

Beträffande löneförmånerna för den heltidsanställda personalen anföres i yttrandet:

Heltidsanställning¹ bör ifrågakomma med avseende å sådan luftskydds-personal, vilken har att utföra aktivt arbete även mellan luftanfallen, exempelvis extra polismän, vilka hava att fullgöra patrulleringstjänst, samt telefonister för ständig påpassning vid telefoner i luftskyddscentraler m. m. Personal för ifrågavarande ändamål måste helt anställas för luftskyddstjänsten, enär densamma måste tagas i anspråk så stort antal timmar varje dag, att möjlighet icke gives till annat förvärvsarbete. Någon anledning att avlöna ifrågavarande extra personal efter andra grunder än den personal, som för liknande uppgifter redan finnes anställd i kommunens tjänst, synes icke föreligga. Ifrågavarande personalkategori utgör också en tämligen ringa del av hela antalet av den personal, som erfordras för luftskyddstjänsten, varför statsfinansiella skäl icke synas behöva föranleda avsteg från principen om lika lön för lika arbete. Det föreslås därför, att sådan helanställd personal jämställs med hos kommun anställd extra personal i motsvarande grenar av kommunalförvaltningen. För Stockholms vidkommande torde lämpligen grunderna för ifrågavarande personals avlöning böra fastställas av tjänstenämnden.

I fråga om den personal, som fullgör s. k. piketttjänstgöring, anför luftskyddschefen:

Inom vissa av luftskyddets tjänstegrenar erfordras, att städse viss del av den personal, vilken är avsedd att sättas in vid luftanfall, hålles i beredskap å de stationer, varest tjänstgöringen är avsedd att äga rum. Egentligt arbete torde i regel endast i begränsad omfattning (övningar och materialvård) kunna beredas ifrågavarande personal under beredskapstjänsten. Det torde därför kunna så anordnas, att ifrågavarande personal under kvällarna och nätterna endast behöver uppehålla sig å tjänstgöringsstationen. Det synes för närvarande kunna förutses, att inom flertalet av ifrågavarande tjänstegrenar en tjänstgöringsindelning av personalen i tre skift blir mest ändamålsenlig. Genom en sådan indelning skulle tjänsteplikten kunna så begränsas, att var och en endast hade att *dels* var tredje dag tjänstgöra å luftskyddsstation under tid, då han normalt skulle varit å sin vanliga arbetsplats, *dels* var tredje kväll och var tredje natt, under vilka tider vederbörande regelmässigt skulle åtnjutit fritid, vistas å luftskyddsstationen utan att något arbete annat än i undantagsfall utkräves av honom. Under de tider, då vederbörande normalt skulle hava fritid, synes ersättning icke kunna ifrågakomma för förlorad arbetsförtjänst och bör ej heller utgå för eventuellt tillfälligtvis utfört arbete. Ersättning för den uppoffring, som göres genom att fritiden icke kan fritt disponeras utan måste förläggas till plats, varest måhända icke samma bekväma förhållanden råda som i hemmet, synes sålunda icke böra utgå. Vidkommande däremot den tid, varunder tjänstgöring sker å luftskyddsstationen under dagen, då vederbörande eljest skulle hava varit i arbete på sin normala arbetsplats, torde däremot vara helt naturligt, att ersättning lämnas, såvida icke arbetsgivaren anser sig kunna till vederbörande utbetala full lön utan avseende å den minskade arbetsprestationen. Ersättningen bör utgå med hela det belopp, vederbörande nödgas avstå av sin normala lön, dock med viss maximering. Då man jämför den ersättning, som bör utgå till luftskyddspersonalen, med den avlöning, som utgår till värnpliktiga, får man såsom förut anmärkts

icke förbise, att värnplikten drabbar samtliga inom vissa åldersklasser, medan endast en ringa del av civilbefolkningen ifrågakommer till luftskyddstjänst.

Det borgarråd, som varit föredragande i *Stockholms stadskollegium* vid avgivande av yttrande över kommittéförslaget, framhåller, att den enligt förslaget utgående avlöningen synes vara alltför låg. De i statlig och kommunal tjänst anställda befattningshavare, som användas i luftskyddstjänst, torde enligt borgarrådet komma att få bibehålla sina avlöningar. De personer, som uttoges i luftskyddstjänst och som vore anställda inom enskild verksamhet, skulle däremot genom en tillämpning av förslaget få vidkännas betydande ekonomiska uppoffringar. En sådan ordning skulle i praktiken te sig föga tilltalande och sannolikt leda till stora svårigheter vid rekryteringen av enskilda krafter för luftskyddsarbetet och till följd därav till vidgade anspråk å den kommunala personalen.

Allmänna lönenämnden anmärker, att bestämmelsen i kommittéförslaget om höjning av daglönen med högst fyrtio procent för dem, vilka innehade högre befälsställning, och med högst tjugu procent för dem, vilka innehade lägre befälsställning eller särskild kompetens för viss luftskyddstjänst, vore synnerligen otydlig och lämnade rum för tvekan såväl rörande uttrycken högre respektive lägre befälsställning som i fråga om vilka fall, där särskild kompetens för viss luftskyddstjänst kunde anses föreligga. Därest det icke vore möjligt att åstadkomma en tydligare definition i författningstexten, syntes det lönenämnden önskvärt, att en exemplifiering av olika fall lämnades i samband med att — såsom enligt lönenämndens mening borde ske — av luftskyddsinspektionen upprättades normalreglementen med närmare anvisningar till ledning för de olika myndigheterna.

Landsfiskalen i Arvidsjaurs distrikt ifrågasätter, huvuvida ej med hänsyn till uppdragets eller arbetets karaktär avlöningen kunde bestämmas att utgå med samma belopp för alla, oavsett befälsställning och familjeförhållanden.

*Departements-
chefen.*

Jag har redan förut såsom min uppfattning framhållit, att avlöningen för luftskyddspersonal icke bör bestämmas i anslutning till vad statliga eller kommunala befattningshavare med jämförbara arbetsuppgifter uppbära i avlöning.

De modifikation, som synas mig böra vidtagas i det av kommittén föreslagna avlöningssystemet, torde icke böra beröra de grundlönebelopp kommittén föreslagit för den i luftskyddet tjänstgörandes egen del. Mot beräkningen från angivna utgångspunkter av ifrågavarande grundbelopp, 4, 5 respektive 6 kronor, allt efter tillämplig ortsgupp, synes icke heller någon erinran kunna med fog framställas. Beloppen ha därför oförändrade upptagits i departementsförslaget.

I fråga om beloppen av familjetilläggen har kommittén framhållit, att förslaget till familjebidragslag — i propositionen nr 93 till årets riksdag benämnd krigsfamiljebidragsförordning — följts, dock med den modifikationen, att dyrortsgradering med hänsyn till grundbeloppens relativa stor-

lek icke ansetts erforderlig. Enligt krigsfamiljebidragsförordningen utgår familjepeningen i respektive ortsgrupper med följande maximibelopp, nämligen för hustru eller, där bidrag ej utgår för hustru, annan familjemedlem över 16 år, som förestår den värnpliktiges hem, 1: 75, 2: — och 2: 25 kronor samt eljest, om familjemedlemmen uppnått 16 års ålder, 1: —, 1: 25 och 1: 50 kronor och för barn under nämnda år 0: 70, 0: 80 och 0: 90 kronor. I kommitténs förslag rörande avlöning åt luftskyddspersonal är familjetillägget bestämt till en krona för familjemedlem över 16 år och 70 öre för annan familjemedlem.

Vad först angår den omständigheten att den särskilda familjegruppen hustru eller annan familjemedlem över 16 år, som förestår den värnpliktiges hem, icke äger motsvarighet beträffande avlöningsbestämmelserna för luftskyddspersonalen, torde anledningen härtill vara, att den förhöjning av bidragsbeloppen, som enligt krigsfamiljebidragsförordningen tillerkänts nämnda grupp, i fråga om luftskyddspersonalen inlagts i det kontanta grundbelopp, som utmätts såsom daglön åt den tjänstgörande.

Avsaknaden av dyrortsgradering för familjetilläggen har av kommittén motiverats under hänvisning till grundbeloppens relativa storlek. Då en differentiering efter ortsgrupper av familjetilläggen för luftskyddspersonalen sannolikt äger mindre betydelse än motsvarande differentiering av familjepeningen enligt den föreslagna krigsfamiljebidragsförordningen, kan jag ansluta mig till kommitténs ståndpunkt, såvitt den innebär enhetliga familjetillägg. Dessa synas mig emellertid ej böra avpassas i överensstämmelse med familjepeningen i lägsta dyrort, särskilt med hänsyn till att luftskydds-orterna i stor utsträckning ej befinna sig i denna ortsgrupp. Jag föreslår i stället, att familjetilläggen enligt förevarande förordning fastställas till belopp motsvarande familjepeningen enligt krigsfamiljebidragsförordningen i ortsgrupp II för andra familjemedlemmar än hustru och därmed jämställda.

I departementsförslaget upprätthålles icke skillnaden mellan högre och lägre befälsställning beträffande möjligheterna till höjning av daglönen, utan länsstyrelserna lämnas full frihet beträffande höjning av lönen intill 40 procent. Härmed undanröjas ock de tolkningssvårigheter härutinnan, vilka framhållits av allmänna lönenämnden.

Av förste ställföreträdande luftskyddschefen i Stockholm har omnämnts, att inom vissa av luftskyddets tjänstegrenar en tjänstgöringsindelning av personalen i tre skift blir mest ändamålsenlig, samt att tjänsteplikten i dylikt fall skulle kunna så begränsas, att envar hade att dels var tredje dag tjänstgöra å luftskyddsstation under tid då han normalt skulle varit å sin vanliga arbetsplats, dels var tredje kväll och var tredje natt, under vilka tider vederbörande regelmässigt skulle åtnjutit fritid, vistas å luftskyddsstationen utan att något arbete annat än i undantagsfall utkrävdes av honom. Om personal med tjänstgöringsindelning och uppgifter av dylikt slag tjänstgör å ort, som är utsatt för täta luftanfall, blir dess tjänstgöring väl så krävande som annan ständig luftskyddstjänstgöring. Men i annat fall inskränker sig den övervägande delen av tjänstgöringen därtill att vederbörande nödgas tillbringa viss del av sin fritid å luftskyddsstation eller annan

anvisad plats. Därav bör ock följa möjlighet för vederbörande att fullgöra sitt ordinarie arbete å dagarna efter sådan kvälls- eller nattjänst, för den händelse nämnda arbete över huvud medgiver frånvaro var tredje dag. En rättvis avvägning synes kräva, att i nu avsedda fall avlöningen utgår med lägre belopp än eljest. I departementsförslaget har därför upptagits bestämmelse av det innehåll, att, om tjänstgöringen viss kalendermånad varit förlagd å sådan tid och varit av den beskaffenhet, att den tjänstgörande under minst halva antalet tjänstgöringsdagar skäligen bör hava kunnat fullgöra sitt ordinarie arbete, daglönen för nämnda tjänstgöringsdagar skall utgå med allenast halva beloppet.

I fråga om familjebegreppet har kommitténs förslag utan ändring i sak upptagits i departementsförslaget. Bestämmelsen i 4 § sista stycket i kommittéförslaget har däremot icke upptagits i departementsförslaget; frågorna om lön åt luftskyddspersonal och om utrymningshjälp synas mig nämligen böra avgöras oberoende av varandra.

3 §.

Denna paragraf äger icke motsvarighet i kommitténs förslag.

I yttrandena av *vice brandchefen i Stockholm* och *förste ställföreträdande luftskyddschefen i Stockholm* beröres frågan om kompensation åt luftskyddspersonalen för mistade löneförmåner. Rörande dylik kompensation åt den till ständig luftskyddstjänst uttagna personalen anför den förre:

Den till ständig luftskyddstjänst uttagna personalen fullgör sin tjänst omväxlande i *omedelbar beredskap*, vilket inom vissa tjänstegrenar innebär kaserering, och omväxlande i *inskränkt beredskap*, vilket innebär, att den vid flyglarm eller snarast därefter skall inställa sig till tjänstgöring. Denna kategori kan närmast betraktas såsom fast anställd i luftskyddet. Den fullgör i flertalet fall sitt borgerliga förvärsarbete, för vilket den på avtalsenligt sätt åtnjuter lön. Komma i denna kategori upptagna löntagare i enskilda företag eller enskilda företagare att under arbetstid tagas i anspråk för luftskyddet, torde arbetsförtjänsten reduceras efter den tid, som för varje särskilt fall ägnats luftskyddet. Löntagare i enskilda företag komma härigenom att under ordinarie arbetstid stå i en ogynnsam ställning i förhållande till löntagare i statens och kommunens tjänst, vilka bibehålla sina avlöningsförmåner enligt gällande avlöningsreglementen. Det synes därför rimligt, att löntagare i enskilda företag ävensom enskilda företagare, som tagas i anspråk för luftskyddet, *kompenseras för förlorad arbetsförtjänst*. Möjligen bör ersättningens storlek maximeras, förslagsvis efter en månadsinkomst av 450—500 kronor. Det synes böra ankomma på vederbörande arbetsgivare respektive företagare att till luftskyddschefen inlämna bestyrkt uppgift över den arbetsförtjänst, som löntagaren respektive företagaren gått förlorad på grund av tjänst i luftskyddet. Det förutsättes härvid, att löneavdrag icke sker för det tidsmoment av ordinarie arbetstid eller del därav, som ligger mellan signalen flyglarm och signalen faran över, samt att företagare under motsvarande tidsmoment icke resa krav på ersättning. Lagförslagets 4 § synes böra omarbetas i nu antydd riktning.

Av förste ställföreträdande luftskyddschefens i Stockholm under 2 § återgivna yttrande framgår, att han anser ersättning till den personal, som full-

gör pikettjänstgöring, böra utgå med hela det belopp vederbörande nödgas avstå av sin normala lön, dock med viss maximering. Härom anföres vidare i yttrandet följande:

Genom ovannämnda kompensationsprincip, enligt vilken var och en, som tages i anspråk för luftskyddstjänst, som här avses, i möjligaste mån bibehålles vid sina avlöningsförmåner, kunna frågor om underhållsskyldigheten och behovet i övrigt skjutas åt sidan. Härigenom vinnes enkelhet vid ersättnings beräkning. En viss maximering av lönekomensationen bör ske, förslagsvis så, att ersättning för förlorad arbetsförtjänst utgår med högst kronor 1:50 per timme. Nämnda belopp torde ungefärligen motsvara genomsnittsinkomsten hos de personer, som komma att tagas i anspråk för ifrågasvarande luftskyddstjänst. I de fall, då för pikettjänstgöring av angivet slag uttagas personer, som sakna förvärsarbete, bör ersättningen beräknas efter samma grunder som ovan, d. v. s. vederbörande är skyldig att var tredje dag vara i verksamhet å stationen mot viss ersättning, lämpligen fastställd till 60 öre per timma, samt att var tredje natt och var tredje kväll utan ersättning tillbringa fritid å luftskyddsstation.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har, såsom jämväl under 2 § omnämnts, framfört det förslaget, att avlöningen finge utgå efter viss procent av vederbörandes ordinarie löneförmåner.

Den, som fullgör sådan luftskyddstjänstgöring, varå 2 § i departementsförslaget är tillämplig, måste helt eller delvis lämna sitt civila arbete. I åtskilliga fall torde man därvid ha att räkna med att de inkomster, varom han därigenom går miste, väsentligen överstiga den avlöning, som kan tillerkännas honom jämlikt förevarande förordning. Väl inträder för honom därutinnan allenast den situation, vari samtliga värnpliktiga bli försatta. Men såsom jag tidigare anført synes man böra beakta dels att för luftskyddstjänsten äro engagerade jämväl kommunalanställda, vilka därvid äro bibehållna vid sina vanliga avlöningsförmåner, dels ock att om alltför stora offer utkrävas av den tvångsvis uttagna personalen, risk föreligger, att den frivilliga utbildningsverksamheten därav kan menligt påverkas. Det synes mig därför böra överbägas, huruvida icke sådan luftskyddspersonal, varom nu är fråga, bör beredas komensation för inkomstminskning, som föranledes av luftskyddstjänstgöringen. Denna komensation bör emellertid på olika sätt begränsas.

För det första synes man icke böra på förhand binda sig att utgiva komensation för obegränsad tid. De ekonomiska konsekvenserna härav äro nämligen vid en längre tids krigsfall alltför ovissa. Därtill kommer att efter en längre tids luftskyddstjänstgöring orsakssammanhanget mellan nämnda tjänstgöring och den påstådda inkomstminskningen blir svårare att med tillräcklig grad av säkerhet fastställa än vid tjänstgöringens början. Så mycket mera är detta fallet som man under krigstid måste räkna med betydande omflyttningar på arbetsmarknaden. Det synes mig därför icke vara tillräckligt att som regel medgiva komensation för inkomstminskning under längre tid än två månader. Därigenom gives vederbörande, därest tjänstgöringen blir av längre varaktighet, en viss beredelsetid att inrätta sig efter de nya förhållandena. Nämnda tid av två månader kan emellertid befinnas vara för snävt tillmätt; så kan exempelvis vara förhållandet då för beredskapsändla-

Departements-
chefen.

mål allenast ett begränsat antal personer uttages till tjänstgöring, som emellertid sträcker sig över en längre tidsperiod. Med hänsyn härtill har föreslagits, att Konungen skall äga förordna, att ersättning enligt denna paragraf skall utgå under längre tid än två månader.

Vidare bör begränsningen syfta till att förebygga alltför stora olikheter de olika tjänstgörande emellan och på den grund maximeras. Sådan maximering har för övrigt även föreslagits i yttrandena av vice brandchefen i Stockholm och förste ställföreträdande luftskyddschefen i Stockholm. Jag föreslår, att denna maximering företages på det sätt, att ersättningen för mistad inkomst förklaras skola utgöra högst hälften av den enligt 2 § utgående lönen, i vilken alltså inbegripes såväl familjetillägg som befäls- och specialisttillägg.

4 §.

Innehållet i denna paragraf motsvarar i det väsentliga 8 § av kommittéförslaget.

Kommittén har i motiveringen till 8 § anfört, att den förutsatt såsom normalt, att lönen skulle förslå även till hyran. Bostadsbidraget vore sålunda tänkt som en extraordinär löneförstärkning. Kommittén säger sig ha, bland annat med hänsyn till att länsstyrelsen vore prövande instans, ansett sig kunna i åtskilliga hänseenden vid deras överförande till detta område, för enkla de bestämmelser i familjebidragslagen (krigsfamiljebidragsförordningen), till vilka 8 § utgjorde en motsvarighet.

Kammarrätten har i sitt yttrande anfört, att vad som stadgades om den, som innehade bostad med bostadsrätt, borde gälla även för den, som innehade bostad på grund av medlemskap i bostadsförening, som icke fölle under lagen den 25 april 1930 om bostadsrättsföreningar.

*Departements-
chefen.*

Ehuru genom den möjlighet till viss begränsad inkomstkompensation, som av mig föreslagits skola införas i förordningen, behovet av särskilt bostadsbidrag minskas, torde dock möjlighet att meddela bostadsbidrag böra förefinnas. Kommitténs förslag har emellertid jämkats till närmare överensstämmelse med föreskrifterna härom i Kungl. Maj:ts proposition (nr 93) till årets riksdag med förslag till krigsfamiljebidragsförordning.

5 §.

Denna paragraf motsvarar 5 och 7 §§ i kommittéförslaget.

Kommittén har i motiveringen till 5 § i sitt förslag yttrat:

I denna paragraf meddelas bestämmelser om timlön för dem, som endast tillfälligt, d. v. s. för kortare tid än tre dagar i följd, tagas i anspråk för luftskyddstjänstgöring. Timlönen föreslås till $\frac{1}{10}$ av den för icke familjeförsörjare utgående daglönen. Det förutsättes nämligen här, att den tjänstgörande har förvärvat arbete på annat håll, och timlönen bör därför kunna bestämmas utan avseende å försörjningsskyldigheten, varigenom en avsevärd förenkling vinnes.

Såsom i den allmänna motiveringen framhållits böra vissa anspråk på utförande av luftskyddstjänstgöring kunna ställas på medborgarna, utan att

ersättning därför utgår. Kommittén har sålunda, på sätt stadgas i andra stycket av förevarande paragraf, ansett, att en medborgare bör kunna offra åtminstone två timmar av sin fritid för luftskyddstjänstgöring utan ersättning. Omfattar tjänstgöringen längre tid, har däremot ansetts skäligt, att avlöning utgår för hela tjänstgöringstiden. Då det härvidlag särskilt är fråga om natttjänstgöring, kan det nämligen förutsättas, att tjänstgöring kommer att menligt inverka på följande dags arbete.

I fråga om 7 § i sitt förslag har kommittén framhållit, att, då fråga vore om tillfälligt arbete enligt luftskyddsförfogandelagen, det i särskilt hög grad vore alla medborgares skyldighet att efter förmåga lämna erforderlig medverkan.

I sitt yttrande anmärker *statskontoret*, att 5 och 7 §§ i kommitténs förslag torde böra samarbetas och de däri meddelade bestämmelserna i samband därmed förtydligas, så att klart framginge, i vilka fall ersättning tänkts skola utgå vid tjänstgöring under tid utöver två timmar, då vederbörande eljest icke skulle hava utfört förvärvsarbete.

Vice brandchefen i Stockholm yttrar:

Den kategori av luftskyddspersonal, som är namneligen uttagen, men som först vid signalen faran över inträder i tjänstgöring, utgör reserv för och förstärkning till den personal, som fullgör ständig luftskyddstjänst. Denna personal är praktiskt taget antingen löntagare i enskilda företag eller ynglingar, som icke äro engagerade i förvärvsarbete. För de förstnämnda synes ersättning böra utgå för förlorad arbetsförtjänst i de enskilda företagen enligt samma grunder, som föreslagits beträffande personal i ständig luftskyddstjänst. Beträffande ynglingar och arbetslösa personer, som tillhöra denna kategori, synes viss timlön böra utgå. Timlönen bör utgå från och med tidpunkten för signalen faran över. Med anledning härav föreslås, att bestämmelserna i lagförslagets 5 § omarbetas i nu angiven riktning.

Med avseende på den tredje kategorien luftskyddspersonal — sådan, som tillfälligtvis tages i anspråk för visst arbete — torde man böra skilja på sådana personer, som luftskyddschefen under luftskyddstillstånd rekviderar för visst arbete i samband med luftanfall, och sådana, som under fredstid uttagits för att utföra visst arbete vid luftskyddstillstånd i avsikt att stärka samhällets luftskyddsåtgärder. De förra synas böra erhålla kompensation för det fall arbetsförtjänst hos enskilda företagare går förlorad som en följd av det anbefallda uppdraget. Annars bör ersättning icke utgå. Beträffande de senare, vilka för viss kortare tid helt tagas från sitt borgerliga förvärvsarbete, synes kompensation för mistad arbetsförtjänst hos enskilda företagare böra utbetalas enligt samma grunder, som föreslagits med avseende på personal i ständig luftskyddstjänst. Lagförslaget synes böra kompletteras med bestämmelser av nu angiven innebörd. I samband härmed må anmärkas, att bestämmelsen i 7 § bör kunna utgå. Den behovsprövning, som föreskriften i denna paragraf tydligen förutsätter, torde komma att belasta luftskyddschefen med ett merarbete, som tarvar en betydande kameral byrå.

Förste ställföreträdande luftskyddschefen i Stockholm anför:

För den personal, som enbart tages i anspråk vid luftanfall, bör den principen gälla, att varje medborgare är skyldig att utan ersättning ställa sig till förfogande för det arbete, som måste påkallas omedelbart efter ett luftanfall. Då denna princip torde vara fast förankrad i det allmänna medvetandet och då anledning finnes antaga, att arbetsgivare endast i undan-

tagsfall kommer att göra avdrag å lön för den, som helt tillfälligt lämnar sitt arbete för sådant ändamål, torde utan vidare kunna bestämmas, att ersättning icke skall utgå för sådan tjänstgöring, som påkallas under tiden från det luftfara eller flyglarm givits, till dess signalen faran över meddelats. För arbete, som därutöver kan behöva utföras i direkt samband med luftanfall, bör ersättning utgå allenast i den mån vederbörande kan visa, att han härigenom gått förlustig inkomst.

Beträffande avlöningen av sådan personal, som jämlikt 11 § tillfälligt tages i anspråk för utförande av sådant arbete, som icke är att hänföra till luftskyddstjänst, torde en åtskillnad böra göras mellan å ena sidan sådan personal, som måste anställas för utförande av vissa omfattande arbeten, vilka enligt gällande planer måste uppskjutas till luftskyddstillstånd, exempelvis byggande av skyddsrum, samt å andra sidan sådan personal, som vid luftskyddstillstånds inträdande eller eljest måste tillfälligt uppbådas för utförande av ett brådslande men begränsat arbete, exempelvis uppackning och fördelning av gasmasker. För förstnämnda personal bör avlöning utgå efter i kommunen gängse regler för avlöning av motsvarande tillfälliga arbetare i kommunens tjänst. För den andra kategorien bör den ovan nämnda kompensationsprincipen gälla, eller ock, om så av praktiska skäl skulle finnas lämpligare, ersättning utgivas med på förhand fastställd timpenning.

Luftskyddschefen i Göteborg framhåller, att inom Göteborgs luftskyddsområde tjänstgöringstiden enligt uppgjord plan torde för viss aktiv personal inklusive beredskapstid utgöra 12 timmar i följd. Den tid, för vilken timlön kunde utgå, syntes därför böra bestämmas till tjänstgöringstid av högst 12 timmar för dygn i stället för föreslagna 10 timmar.

*Departements-
chefen.*

I förevarande paragrafs första stycke har upptagits bestämmelsen i 5 § första stycket kommittéförslaget, dock med den ändringen, att, i enlighet med vad luftskyddschefen i Göteborg föreslagit, den maximala tjänstgöringstid för dygn, under vilken timlön må utgå, fastställts till tolv timmar.

Enligt kommittéförslaget utgår för mindre än tre dagars luftskyddstjänstgöring av det slag, som omförmäles i 10 § luftskyddsförfogandelagen, timlön, så snart tjänstgöringen infallit under tid, då vederbörande eljest skulle ha utfört förvärsarbete; har tjänstgöringen däremot infallit under tid, då vederbörande eljest icke skulle ha utfört förvärsarbete, utgår ersättning allenast därest tjänstgöringen omfattat minst två timmar av ett dygn. Dessa regler gälla även i fråga om ersättning för arbete enligt 11 § luftskyddsförfogandelagen men med det väsentliga tillägget att ersättning i sådant fall över huvud icke utgår under annan förutsättning än att arbetet väsentligen inskränker den tjänstgörandes möjligheter att utföra förvärsarbete eller det eljest kan antagas, att den tjänstgörande för sitt och sin familjs uppehälle är i behov av ersättning.

Jag är ense med kommittén därom att vissa anspråk på utförande av luftskyddstjänstgöring böra kunna ställas på medborgarna, utan att ersättning därför utgår. Kommitténs uppfattning att detta i särskilt hög grad bör gälla i fråga om arbete enligt 11 § luftskyddsförfogandelagen synes mig ock riktig.

Ett önskemål vid utformningen av ersättningsbestämmelserna i nu ifrågasvarande avseenden synes mig böra vara, att luftskyddsmyndigheternas tid i minsta möjliga utsträckning tages i anspråk för uträknande av de timlöner, som skola utgå till den tillfälligt tjänstgörande personalen.

Det torde icke vara obilligt kräva, att tjänstgöring under kortare tid av ett dygn än två timmar skall utföras utan ersättning vare sig tjänstgöringen infaller under den tjänstgörandes ordinarie arbetstid eller ej. Enligt 7 § departementsförslaget skall i tjänstgöringstiden inräknas den tid som skäligen åtgår för färd till eller från tjänstgöringsplatsen. Vid en normalarbetsdag av åtta timmar uppgår alltså inkomstminskningen för varje gång tjänstgöring utan ersättning kan ifrågakomma till högst en fjärdedel av dagsinkomsten. I praktiken torde tjänstgöring utan ersättning ifrågakomma allenast vid flyglarm utan efterföljande luftanfall.

För tillfälligt utförande av arbete enligt 11 § luftskyddsförfogandelagen synes man kunna kräva, att medborgarna ställa sig till förfogande under fritid även för längre tid än två timmar. Det torde härvidlag endast bli fråga om någon kortare tidsperiod. Ersättning skulle sålunda endast utgå för sådant arbete under minst två timmar av ett dygn, som förlagts till tid, då vederbörande eljest skulle ha utfört förvärvsarbete. Enligt departementsförslaget skall emellertid i sådant fall ersättning utgå oberoende av behovsprövning. Sannolikt skulle det bereda luftskyddsmyndigheterna ej oväsentliga svårigheter att i det läge, som kan antagas föreligga då ifrågasvarande tjänsteplikt tages i anspråk, handha en behovsprövning efter de riktlinjer kommittén tänkt sig. Ur statsfinansiell synpunkt torde borttagandet av den föreslagna behovsprövningen vara av underordnad betydelse.

6 §.

I kommitténs förslag (6 § tredje stycket) föreslås, att daglönen för dem, som erhålla förplägnad respektive inkvartering in natura skall minskas med två kronor respektive 50 öre. I fråga om sistnämnda avdrag anför kommittén, att avdraget satts så lågt som till 50 öre av den anledningen, att man som regel icke kan förutsätta, att den tjänstgörande kan göra sig av med sin vanliga bostad.

Vice brandchefen i Stockholm framhåller, att inkvartering in natura för de flesta av de personer, som toges i anspråk för luftskyddstjänst, icke vore en förmån utan helt enkelt en uppoffring. Det syntes därför icke rättvist att avdrag gjordes för sådan inkvartering.

Man torde icke kunna räkna med såsom regel, att den, som erhåller inkvartering in natura — d. v. s. blir kasererad — på grund därav får nämnvärt lägre bostadskostnader än eljest. Därtill kommer, att kasereringen i och för sig icke torde uppfattas såsom någon förmån. Under sådana förhållanden synes inkvartering in natura icke böra föranleda avdrag å daglönen. Däremot bör, såsom kommittén föreslagit, åtnjuten förplägnad in

*Departements-
chefen.*

natura föranleda avdrag å daglönen. I fråga om avdragets belopp har kommitténs förslag följts.

8 §.

I denna paragraf ha olika bestämmelser om beräkning av tjänstgöringstid sammanförts. Bestämmelsen i paragrafens första stycke saknar motsvarighet i kommitténs förslag. Till andra stycket i departementsförslaget äga vissa bestämmelser i 5 § kommitténs förslag motsvarighet.

Länsstyrelsen i Örebro län framhåller, att av kommitténs förslag icke framgår, hur avlöning skall beräknas vid tjänstgöring under del av dag efter minst tre dagars tjänstgöring i följd. Vidare ifrågasätter länsstyrelsen, om det kan anses nödvändigt eller lämpligt att meddela och i praktiken möjligt att samvetsgrant tillämpa det av kommittén föreslagna stadgandet, att för varje påbörjad fjärdedels timme skall utgå ersättning med fjärdedels timpenning. Med hänsyn till de svåra förhållanden, varunder luftskydds-tjänstgöringen ofta måste fullgöras, vore det enligt länsstyrelsen önskvärt, att förevarande bestämmelser bleve så enkla som möjligt. Personalen torde oftast icke ha möjlighet att angiva tjänstgöringstiden så exakt som i fjärdedels timmar, och ännu mindre torde möjlighet finnas att kontrollera riktigheten av sådana uppgifter.

Luftskyddschefen i Visby — till vars yttrande i denna del *länsstyrelsen i Gotlands län* och *drätselkammaren i Visby* ansluta sig — framhåller beträffande ersättningen för brutet timantal, att enär personalen efter ett luftanfall skall återgå till sitt civila arbete, ersättning borde lämnas även för den tid det tager att återgå till detta arbete. Det syntes därför lämpligt och rättvist, att i fall som nu avses personalen erhåller ersättning för hela den påbörjade timmen. För övrigt torde det kunna starkt ifrågasättas, om man vid arbete av ifrågavarande slag och under de utomordentligt påfrestande förhållanden, som arbetet utfördes, borde räkna med annat än hela arbetstimmar.

Departements-
chefen.

I anledning av påpekande av länsstyrelsen i Örebro län har i förevarande paragrafs första stycke föreslagits, att vid tjänstgöring enligt 2 § full daglön skall uppbäras för begynnelse- och slutdagarna, därest tjänstgöringen å dessa dagar uppgått till minst hälften av den eljest brukliga tjänstgöringstiden för dag, och att eljest halv daglön skall utgå.

I fråga om den tid, från vilken tjänstgöringstiden skall räknas vid tjänstgöring snarast möjligt efter meddelande om luftfara eller efter signalen flyglarm, äger stadgandet i andra stycket andra punkten av förevarande paragraf samma sakliga innebörd som kommittéförslaget; stadgandet har därjämte den verkan, att ersättning utgår för hela den tid, som gått förlorad av den ordinarie arbetstiden. Utformningen av bestämmelsen om beräkandet av lön för brutet timantal har letts av önskemålet att göra bestämmelsens tillämpning så enkel som möjligt.

10 §.

I motiveringen till motsvarande paragraf (10 §) i kommittéförslaget yttrar kommittén:

I denna paragraf äro meddelade vissa bestämmelser om lön under sjukdom; däremot har icke ansetts erforderligt att i denna författning meddela föreskrifter om semester eller annat slag av tjänstledighet för ständigt tjänstgörande luftskyddspersonal. Enligt 14 § civila avlöningsreglementet äger tjänsteman vid tjänstledighet till följd av olycksfall i tjänsten, varav föranletts sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, åtnjuta oavkortad lön. Det samma gäller, där tjänsteman på grund av sin tjänst blivit utsatt för våld eller annan misshandel eller i tjänsten ådragit sig yrkessjukdom eller svårare smittsam sjukdom eller ock förbjudits tjänstgöra till förekommande av smittas spridning. Dessa bestämmelser ha ansetts böra givas motsvarande tillämpning i fråga om luftskyddspersonal, som tagits i anspråk för ständig tjänstgöring tillsvidare, och med hänsyn till luftskyddstjänstgöringens art bör vid tillämpning härav iakttagas, att såsom olycksfall i tjänsten jämväl anses skada, som uppkommit genom en fiendes åtgöranden. Vid tjänstledighet för annan sjukdom än de ovan nämnda synes ständigt tjänstgörande personal skäligen böra få behålla $\frac{3}{4}$ av löneförmånerna. I dessa torde i förekommande fall böra inräknas bostadsbidrag.

Tydligt är, att en viss begränsning av den tid, varunder sjuklön må åtnjutas, måste stadgas. I betraktande av luftskyddstjänstgöringens tillfälliga natur har denna tid icke ansetts böra sättas längre än till två månader.

Frågan om rätt till sjukvård för luftskyddspersonalen har kommittén för avsikt att i annat sammanhang upptaga till behandling. Kommittén får därvid anledning överväga, i vad mån genom sjukpenning eller annorledes ekonomiskt stöd kan beredas sjuka och skadade bland luftskyddspersonalen, som icke enligt förevarande bestämmelser äro berättigade till lön.

Förevarande paragraf företer allenast den sakliga skillnaden mot kommitténs förslag, att jämväl ersättning jämlikt 3 § för mistad inkomst upptagits bland de förmåner, som i viss utsträckning få bibehållas under sjukdom. *Departementschefen.*

Bestämmelser i kommittéförslaget som ej upptagits i departementsförslaget.

Reducering av dag- och timlöner.

Enligt 6 § i kommitténs förslag skall för personer, som under luftskyddstjänstgöring till sådant belopp åtnjuta lön från annan än staten eller kommun eller pension, att de och deras familjer kunna erhålla sin bärgning därav, utgå ersättning, för luftskyddstjänstgöring under minst tre dagar i följd med hälften av de för icke familjeförsörjare fastställda beloppen och i fall då för tjänstgöringen utgår timlön med hälften av de för nämnda tjänstgöring eljest utgående beloppen.

I yttrandena av *luftskyddinspektionen*, *länsstyrelsen i Kopparbergs län* och *luftskyddschefen i Borås* anmärkes, att uttrycket »erhålla sin bärgning» är alltför svävande och torde föranleda svårigheter vid fastställande av ersättningsbeloppen. Den sistnämnde påpekar härjämte, att den diskretionära

prövning, som lagts i luftskyddschefens hand, kan medföra betydande svårigheter samt föranleda, att mot varandra stridande beslut meddelas på olika orter.

Förste ställföreträdande luftskyddschefen i Stockholm anför rörande ifrågasvarande stadgande:

Genom att införa behovsprövning har man beträffande förfarandet brutit sig ut ur lönesystemets ram och övergått till individuell prövning såsom förutsättning för utbetalning av ersättning. Häremot är i och för sig ingenting att erinra, ehuru kostnaderna för administrationen icke böra förbises vid en uppskattning av totalkostnaderna för statskassan. Behovsprövningen förutsätter nämligen en vidlyftig utredningsapparat. Ett nedskärande av denna apparat eller ett alltför starkt schematiserande av bedömningsgrunderna kan icke heller ske utan våda för rättvisa och konsekvens i tillämpningen.

För rätt att erhålla den del av daglönen, som har karaktär av understöd, förutsätter sålunda 6 §, att den tjänstgörande icke under luftskyddstjänstgöring uppbär lön eller pension till sådant belopp, att han och hans familj därav kan erhålla sin bärgning. En person, som lever på sin förmögenhet, å ena sidan, samt en affärsidkare, en hantverkare eller eljest vem som helst, som förvärvar arbetsinkomst annorledes än i form av lön, å andra sidan, bliver härigenom, oavsett inkomstens storlek, berättigad till full ersättning. Hustru, som själv ej uppbär lön, synes bli berättigad uppbära full ersättning för luftskyddstjänstgöring alldeles utan avseende å mannens inkomster. Enligt 6 § skall vidare utgå, antingen full ersättning eller, om förutsättning härför icke föreligger på grund av att den tjänstgörande erhåller sin bärgning av lön eller pension, endast halv ersättning. Denna regel synes medföra godtyckliga eller av tillfälligheter beroende resultat. Om för en ensam persons »bärgning» förutsattes en inkomst av 200 kronor per månad och den tjänstgörande åtnjuter lön till detta belopp, får han i Stockholm daglön med 90 kronor i månaden. Om lönen i stället är endast 10 kronor mindre, blir den tjänstgörande berättigad till 180 kronor per månad. Den, som har t. ex. tre familjemedlemmar över 16 år, vilka han försörjer, får, om hans löneinkomst uppgår till »bärgningsminimum», 90 kronor per månad i ersättning för luftskyddstjänstgöring, men om hans löneinkomst med endast några kronor understiger detta minimum, stiger ersättningen genast till 270 kronor per månad.

*Departements-
chefen.*

Kommitténs nyss återgivna förslag, att dag- och timlönerna för vissa fall skulle reduceras med hälften av eljest utgående grundbelopp, innebär en anordning, liknande den, som för de värnpliktigas del föreslagits i förslaget till krigsfamiljebidragsförordning. I motsats till vad i sistnämnda förslag förutsattes skulle emellertid för luftskyddspersonalen understödsprincipen vinna tillämpning allenast beträffande löntagare i enskild tjänst och pensionstagare. För statsanställda föreslår kommittén en särbestämmelse, till vilken jag skall återkomma. För övrig luftskyddspersonal — i huvudsak alltså egna företagare samt sådana kommunalanställda, som ej uttagits jämlikt 9 § luftskyddsförfogandelagen — skulle däremot full dag- och timlön utgå oberoende av behovsprövning.

Även om sålunda behovsprövning ej förutsattes skola äga rum beträffande all luftskyddspersonal, är det emellertid sannolikt, att nämnda prövning, om den skall få reell innebörd, kommer att i betydande utsträckning tynga luftskyddsmyndigheternas arbete. Så mycket mer kan detta antagas bli fallet

som dessa myndigheter icke kunna beräknas besitta speciella förutsättningar å den sociala behovsprövningens område. Vad särskilt angår den tillfälligt tjänstgörande personalen bör vidare uppmärksammas, att avgörandet, huruvida vederbörande är för sin bärgning beroende av full timlön, i många fall torde bli beroende av hur pass omfattande den framtida tjänstgöringen blir, en faktor, som man av naturliga skäl icke kan bilda sig någon säker uppfattning om.

Jag har tidigare anfört vissa omständigheter, vilka enligt min mening tala mot ett strikt tillämpande av krigslönesystemet för luftskyddspersonalen. Nämnda omständigheter ha föranlett mig att i det föregående förorda, att den mera kontinuerligt tjänstgörande personalen skulle i begränsad utsträckning erhålla kompensation för den inkomst, varom den genom luftskyddstjänstgöringen gått miste. Redan av den ståndpunkt jag i nämnda sammanhang intagit torde framgå, att de ekonomiska förmåner, som tillerkännas luftskyddspersonalen, enligt min uppfattning böra utgå oberoende av om de äro för vederbörandes bärgning erforderliga. Denna min uppfattning är förestavad jämväl därav, att behovsprövningen i det fall, varom nu är fråga, icke torde äga den betydelse ur statsfinansiell synpunkt, att densamma på grund därav ter sig som nödvändig. Uppenbarligen är det emellertid icke möjligt att härutinnan framlägga några siffermässiga beräkningar angående verkningarna av behovsprövningens borttagande.

Av nu anförda skäl har i departementsförslaget icke upptagits några bestämmelser om behovsprövning såsom förutsättning för dag- och timlönernas utgående med obeskurna belopp.

Särbestämmelser för statsanställda och för tjänstepliktig personal.

Enligt 3 § i kommitténs förslag äger löntagare i statens tjänst under luftskyddstjänstgöring bibehålla sina avlöningsförmåner enligt för honom gällande avlöningsreglemente; övertidsersättning må dock ej utgå. Till sådan löntagare må å andra sidan ej utgå i förslaget avsedd ersättning för luftskyddstjänstgöring. Kommittén anför i motiveringen härtill, att det synes skäligt, att en statstjänsteman under luftskyddstjänstgöring, liksom en löntagare i kommunens tjänst, får bibehålla den lön, som eljest utgår till honom. Äger luftskyddstjänstgöring rum på fritid, bör han emellertid icke ha anspråk på någon extra betalning, vare sig i form av ersättning för luftskyddstjänstgöringen enligt luftskyddslönereglementet eller i form av övertidsersättning enligt det avlöningsreglemente, under vilket han eljest lyder.

Vidare föreslås av kommittén i 11 §, att om för luftskyddstjänstgöring tages i anspråk någon, som tillhör sådan grupp av personer, för vilken lagstadgad tjänsteplikt gäller, samt Kungl. Maj:t fastställt grunder för avlöning i statens tjänst av ifrågavarande personal, dessa grunder skola tillämpas jämväl under luftskyddstjänstgöringen. I motiveringen härtill anföres, att bestämmelserna om förhållandet mellan tjänsteplikt och tjänstgöringsskyldighet vid luftskyddet framför allt torde kunna få betydelse i fråga

om den s. k. medicinalpersonalen, till vilken bland annat hänföres läkare, apotekare och sjuksköterskor ävensom personer, vilka förskaffat sig utbildning för dessa yrken. Ifrågavarande personal torde enligt kommittén höra till de yrkesgrupper, för vilka tjänsteplikt i första hand kan komma i fråga. Tjänstgöringen för medicinalpersonalen torde i stor utsträckning komma att ordnas så, att vid förefallande behov personal från sjukhus avdelas för att fullgöra luftskyddstjänst vid hjälpplatser, ambulanser och dylikt. Kommittén framhåller, att det torde vara både ändamålsenligt och skäligt, att i dylikt fall personalen avlönas efter samma grunder som eljest gälla för avlöning av sådan personal i statens tjänst, därest dylika grunder blivit i vederbörlig ordning fastställda.

*Departements-
chefen.*

I viss mån har det resultat man velat nå genom bestämmelserna i 3 och 11 §§ i kommitténs förslag tillgodosetts genom upptagandet i departementsförslaget av stadgandet om viss kompensation för minskad inkomst. Ett accepterande helt av kommitténs nu ifrågavarande förslag skulle innebära, att medan man för huvudparten av den statligt avlönade luftskyddspersonalen krävde vissa ekonomiska uppoffringar under den tid personalen fullgjorde luftskyddstjänsteplikt, två särskilda grupper av luftskyddspersonalen bleve medelst bestämmelser i förevarande förordning garanterade oförändrade ekonomiska villkor under tjänstgöringstiden. Den jämställdhet kommittén i fråga om statstjänstemän velat nå med löntagare i kommunens tjänst kan endast avse sådan kommunal löntagare, som uttages till luftskyddstjänst jämlikt 9 § luftskyddsförfogandelagen. I det allmänna luftskyddets olika formationer torde emellertid ingå icke ringa personalstyrkor, som tillhöra kommunala organ och icke direkt ställts till förfogande av kommunen; dessa komma att avlönas på samma sätt som luftskyddspersonalen i allmänhet. För övrigt bör spørsmålet för de statsanställdas del icke avgöras i förevarande sammanhang utan betraktas såsom en fråga, vilken berör de avlöningsreglementen, vilka gälla för respektive statstjänster; det kan därvid anmärkas, att frågan, huru med lön skall förfaras, då statstjänsteman fullgör tjänstgöring för rikets försvar under krigstid, hittills lämnats öppen. Vad vidare beträffar den personal, som avses i 11 § i kommitténs förslag, synes det ej kunna på förhand med säkerhet bedömas, i vad mån de för den civila tjänsteplikten avsedda avlöningsgrunderna kunna direkt tillämpas å personal, som fullgör luftskyddstjänsteplikt.

Av anförda skäl innehåller departementsförslaget icke några särbestämmelser för nu ifrågavarande personalgrupper.

Departementschefens hemställan.

Föredragande departementschefen hemställer härefter — under åberopande av att proposition i ämnet jämlikt § 54 riksdagsordningen torde kunna avlätas utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända — att förut nämnda, inom social-

departementet utarbetade förslag till *förordning om grunderna för avlöning av viss personal tillhörande det allmänna luftskyddet* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils-Sture Lindqvist.

Bilaga.

Sociala försvarsberedskapskommitténs förslag

till

Förordning angående grunderna för avlöning av viss personal
tillhörande det allmänna luftskyddet.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

För luftskyddsart, varest allmänt luftskydd planlagts, skall länsstyrelsen på förslag av luftskyddschefen eller efter hans hörande i överensstämmelse med vad nedan stadgas fastställa avlöningsreglemente för annan personal vid det allmänna luftskyddet än sådan, som enligt 9 § lagen om förfoganderätt för luftskyddets behov ställes till förfogande av kommun. Där så finnes lämpligt, må gemensamma bestämmelser utfärdas för flera luftskyddsarter eller för hela länet.

Med luftskyddstjänstgöring avses i denna förordning såväl luftskyddstjänst, varom förmåles i 10 § lagen om förfoganderätt för luftskyddets behov, som arbete för luftskyddet, varom stadgas i 11 § samma lag.

2 §.

Vid upprättande av avlöningsreglemente skall på sätt nedan angives hänsyn tagas till den indelning i yrkesarter, som verkställes enligt lagen om folkpensionering.

3 §.

Löntagare i statens tjänst äger under luftskyddstjänstgöring bibehålla sina avlöningsförmåner enligt för honom gällande avlöningsreglemente; dock må övertidsersättning ej utgå. Till sådan löntagare må ej utgå i denna förordning avsedd ersättning för luftskyddstjänstgöring.

4 §.

För personal, som under en tid av minst tre dagar i följd fullgör luftskyddstjänstgöring, må, där ej nedan annorlunda stadgas, lönen för dag (*daglön*) högst bestämmas i ortsgrupp I till 4 kronor, i ortsgrupp II till 5 kronor och i ortsgrupp III till 6 kronor med tillägg av en krona för familjemedlem över sexton år och 70 öre för annan familjemedlem.

Den enligt första stycket bestämda daglönen må höjas för personer, som innehava högre befälsställning, med högst fyrtio procent och för dem, vilka innehava lägre befälsställning eller särskild kompetens för viss luftskyddstjänst, med högst tjugu procent.

Såsom familjemedlemmar i förhållande till den, som fullgör luftskyddstjänstgöring, räknas:

a) make, barn, adoptivbarn samt fränskild make, en var under förutsättning att den tjänstgörande är underhållsskyldig gentemot vederbörande och vid tiden för luftskyddstillståndets inträde i väsentlig mån bidragit till dennes underhåll;

b) föräldrar, adoptant, makes barn och makes adoptivbarn, en var under de förutsättningar, som angivas under a), och under förutsättning tillika,

att den tjänstgörande vid tiden för luftskyddstillståndets inträde sammanbodde med vederbörande; samt

c) husföreståndarinna under förutsättning, att den tjänstgörande sammanbor med barn under sexton år men ej med arbetsför hustru.

Personer, vilka åtnjuta utrymningshjälp, må ej vid daglönens bestämmande räknas såsom familjemedlemmar.

5 §.

Vid tjänstgöring under kortare tid än i 4 § sägs utgå med nedan stadgade undantag *timlön* med en tiondel av daglönen för icke familjeförsörjare, dock högst för en tjänstgöringstid av tio timmar under samma dygn.

För luftskyddstjänstgöring, som infaller under tid, då vederbörande eljest icke skulle hava utfört förvärvsarbete, utgår ej ersättning, såvida icke tjänstgöringen omfattar minst två timmar av ett dygn.

Omfattar tjänstgöring, för vilken ersättning skall utgå, brutet timantal, skall varje påbörjad fjärdedels timma betalas med fjärdedels timpenning.

För den, som i enlighet med givna föreskrifter inställer sig till tjänstgöring snarast möjligt efter meddelande om luftfara eller efter signalen flyglarm, räknas tjänstgöringstiden från nämnda meddelande eller signal.

Dygn räknas från klockan 6.

6 §.

För personer, som under luftskyddstjänstgöring till sådant belopp åtnjuta lön från annan än staten eller kommun eller pension, att de och deras familjer kunna erhålla sin bärgning därav, utgår ersättning för luftskyddstjänstgöring i fall, som avses i 4 §, med hälften av de för icke familjeförsörjare fastställda beloppen, och i fall, som avses i 5 § första stycket, med hälften av de enligt sistnämnda paragraf fastställda beloppen.

För personer under aderton år äger luftskyddschefen bestämma lägre lönebelopp än de i 4 och 5 §§ angivna.

För dem, som erhålla förplägnad respektive inkvartering in natura, minskas daglönen i fall, som avses i 4 §, med två kronor respektive 50 öre, i fall, varom här ovan i första stycket förmåles, med hälften av dessa belopp och i fall, som i nästföregående stycke sägs, med det belopp, som luftskyddschefen prövar skäligt.

Det åligger envar, som önskar komma i åtnjutande av i denna förordning avsedda förmåner, att på anmodan av luftskyddschef avge en på heder och samvete underskriven uppgift angående sina inkomster under tjänstgöringstiden.

7 §.

För sådant arbete för luftskyddet, som avses i 11 § lagen om förfoganderätt för luftskyddets behov, utgår ersättning allenast om arbetet väsentligen inskränker den tjänstgörandes möjligheter att utföra förvärvsarbete eller det eljest kan antagas, att den tjänstgörande för sitt och sin familjs uppehälle är i behov av ersättning.

8 §.

Lider någon, som tagits i anspråk för ständigt luftskyddstjänstgöring tills vidare, på grund härav sådan minskning i sina inkomster, att han icke förmår fullgöra skyldighet att betala hyra för sin bostad eller ränta och amortering å lån för bostadens anskaffande, amortering dock allenast såvitt avser högst en tjugondel av sammanlagda lånesumman för år räknat, eller förpliktelser mot bostadsrättsförening, må länsstyrelsen på därom gjord ansökan tillerkänna honom skäligt bostadsbidrag.

9 §.

Lön och bostadsbidrag utbetalas i efterskott.

10 §.

Den, som tagits i anspråk för ständigt tjänstgöring tillsvidare, äger vid tjänstledighet av anledning, som i 14 § civila avlöningsreglementet sägs, åtnjuta full lön ävensom i förekommande fall bostadsbidrag. Under tjänstledighet för annan sjukdom, än som i nämnda paragraf avses, må tre fjärdedelar av lönen och av bostadsbidraget utgå.

Vid tjänstledighet, som avses i första stycket, må lön åtnjutas under sammanlagt högst två månader.

11 §.

Tages för luftskyddstjänstgöring i anspråk någon, som tillhör sådan grupp av personer, för vilken lagstadgad tjänsteplikt gäller, och har Kungl. Maj:t fastställt grunder för avlöning i statens tjänst av ifrågavarande personal, skola dessa grunder tillämpas jämväl under luftskyddstjänstgöringen.

12 §.

De anvisningar, som finnas erforderliga för tillämpning av denna förordning, meddelas av luftskyddsinspektionen.

Denna förordning träder omedelbart i kraft.
